SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1680

av Leif Nysmed m.fl. (S)

Arbetsmiljöarbetet, RSO och Arbetsmiljöverket

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regionala skyddsombud ska få utökad tillträdesrätt till alla arbetsplatser som har kollektivavtal och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetsmiljöinspektörer bör få en tillräcklig branschspecifik kunskap och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ingen ska behöva bli sjuk, skada sig eller dö på eller av jobbet. Men i dag är det alltför många som varje dag riskerar sin kropp, hälsa – och ytterst sitt liv på arbetet. Under 2025 inträffade 45 arbetsolyckor med dödlig utgång i den svenska arbetskraften. Ytterligare 5 personer, som inte tillhör den svenska arbetskraften, omkom i arbetsolyckor. Den siffran är alldeles för hög och långt ifrån den nollvision som råder för dödsolyckor på arbetet.

En stor del fanns inom branschgruppen Byggverksamhet. De senaste 10 åren har över 100 personer omkommit inom byggbranschen. Byggbranschen är en föränderlig bransch där arbetsplatserna ändras i snabb takt.

Detta gäller även arbetsmiljön. Att riskinventera en byggarbetsplats skiljer sig milsvida med att tex göra detsamma inom industrin. Där står maskinerna på samma ställe som de alltid har gjort medans en byggarbetsplats kan te sig som ett helt nytt ställe på väldigt kort tid.

Om Regionala skyddsombud (RSO) skulle få tillträde till alla arbetsplatser i Sverige skulle det vara ett viktigt steg i att få ordning och reda på svenska arbetsplatser.

De regionala skyddsombuden är viktiga för att öka säkerheten och minska riskerna på arbetsplatser som saknar en egen lokal skyddsorganisation. Deras insatser räddar liv.

De stöttar både anställda och arbetsgivare i deras dagliga arbetsmiljöarbete. Det är självklart att de regionala skyddsombuden bör få möjlighet att besöka fler arbetsställen. Därför är kravet att arbetsmiljölagen ändras så att regionala skyddsombud får utökad tillträdesrätt till alla arbetsplatser som har kollektivavtal. Framför allt inom bygg- och anläggningsbranschen har andelen utstationerade arbetare ökat markant. Det finns i dag arbetsplatser där enbart utstationerad arbetskraft jobbar. Där saknas ofta både kunskap om svenska arbetsmiljöregler och förutsättningar för en fungerande samverkan mellan företagsledning och fackliga skyddsombud om arbetsmiljön. Risken för ohälsa och allvarliga olyckor är mycket högre på sådana arbetsplatser.

Den allvarliga dödsolyckan i Sundbyberg med fem omkomna byggnadsarbetare visar tydligt på hur illa det är ställt på arbetsplatserna. 119 underentreprenörer utspridda på fem led. Fyra dagar efter olyckan kunde inte deras arbetsgivare med säkerhet säga om hans anställda befunnit sig i hissen och om de levde eller inte.

För att förstå sig på denna komplexitet krävs erfarenhet och en speciell sakkunskap inom bygg.

Statens haverikommissions utredning visade att skruvförband saknades mellan två mastsektioner och att kontrollsystemet inte hade fångat upp bristerna. Olyckan visade på allvarliga brister i säkerhetsarbetet och behovet av bättre kontrollrutiner.

En enkel åtgärd som kan underlätta den dagliga kontrollen är att använda tydliga färgmarkeringar på hissmasternas bultar och muttrar. Genom att exempelvis markera bultskallarna röda och muttrarna blå blir det lättare att visuellt kontrollera att förbanden finns på plats, även högre upp i masten.

Detta är ett konkret förslag som kommer från erfarenheter på byggarbetsplatserna. En sådan åtgärd kan vara ett komplement till de tekniska kontroller som redan krävs.

Dagens arbetsmiljöverk saknar många gånger denna speciella kunskap då inspektörerna skall kunna agera inom hela arbetsmarknaden. Så har det inte alltid varit. Förr fanns det arbetsmiljöinspektörer med särskild kunskap inom byggbranschen som enbart inriktade sig mot byggarbetsplatser. De som arbetar i byggbranschen tillhör tyvärr dem med sämst statistik vad det gäller arbetsrelaterad sjukdom, skador och dödsfall. För att komma till bukt med detta behöver vi arbetsmiljöinspektörer som enbart inriktar sitt arbete gentemot byggbranschen.

Inget annat än en nollvision för dödsolyckor i arbetslivet kan gälla. Arbetsgivaren är alltid ytterst ansvarig för arbetsmiljön på arbetsplatsen. Vid möten med arbetsmarknadens parter har behovet av god branschkunskap hos arbetsmiljöverkets inspektörer lyfts som en viktig åtgärd för att förhindra dödsolyckor i arbetslivet.

Det är dags att ta ytterligare steg för att få ordning på svensk arbetsmarknad.

Leif Nysmed (S)

Magnus Johansson (S) *Peter Söderström (S)*